

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента Кулик Людмили Миколаївни на дисертацію Стецької Христини Степанівни «Запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми в Україні», подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право»

Актуальність теми. Правове забезпечення охорони найважливіших благ – життя, здоров'я, особистої недоторканності, власності та інших цінностей є завданням Кримінального кодексу України та одним із центральних напрямів кримінально-правової та соціальної політики нашої держави. Загострення криміногенної ситуації, підвищення рівня злочинності, негативні зміни її кількісних та якісних показників, суттєво гальмують сучасні глобалізаційні процеси. Найбільшу тривогу викликає тенденція до поширення тяжких корисливих насильницьких злочинів, особливо якщо вони вчинюються дітьми. Такі посягання завжди викликають широкий резонанс, породжують у населення почуття страху за національне майбутнє, тому протидія таким проявам, особливо в умовах воєнного стану є, безперечно, однією з нагальних потреб суспільства.

Нестабільність рівня злочинності дітей в Україні сприяє науковій розробці питань, пов'язаних з детермінацією злочинності дітей та молоді взагалі та корисливої насильницької злочинності зокрема. Кожне кримінальне правопорушення має одну причину – діяння особи, яка завдала шкоди об'єктові (об'єктам) кримінально-правової охорони і низку об'єктивних та суб'єктивних чинників, що були його умовами. Жодна з цих умов і, навіть, всі вони разом узяті самі по собі безпосередньо не породжують кримінальне правопорушення, а тільки зумовлюють його, визначаючи таким чином його характер. Умова, яка сама по собі прямо не викликає вчинення кримінального правопорушення, може спонукати особу до здійснення кримінально протиправного діяння, спровокувати його. Наприклад, алкогольна або наркотична залежність молодшої людини нерідко є умовою, яка призводить до вчинення особою кримінальних правопорушень корисливої насильницької спрямованості, при чому нерідко йдеться й про групові та навіть організовані форми таких проявів.

З метою виявлення таких чинників необхідно проаналізувати кількісно-якісні параметри злочинності цього виду, її детермінанти, з метою напрацювання рекомендацій щодо застосування адекватних сучасній ситуації заходів запобігання таким кримінально протиправним проявам.

Проблема запобігання корисливим насильницьким кримінальним правопорушенням, що вчиняються дітьми, була предметом досліджень у працях вітчизняних науковців М. С. Андріяшевської, Ю. В. Александрова,

П. П. Андрушка, А. А. Бабенка, І. О. Бандурки, В. С. Батиргарєєвої, А. Б. Благої, В. В. Василевича, Б. М. Головкина, В. В. Голіни, І. М. Даньшина, С. Ф. Денисова, О. М. Джужі, В. М. Др'оміна, А. П. Закалюка, А. Ф. Зелінського, О. О. Кваші, О. О. Книженко, О. Г. Колба, С. О. Колба, Н. В. Кулакової, О. Г. Кулика, І. П. Лановенка, Ю. О. Левченка, О. М. Литвинова, В. О. Меркулової, Є. С. Назимка, А. А. Небитова, Т. І. Пономарьової, М. О. Семенишина, Н. С. Скриннікової, В. В. Тіщенко, Д. М. Тичини, Я. О. Триньової, А. П. Тузова, В. О. Тулякова, І. К. Туркевич, В. І. Шакуна, Н. С. Юзікової та інших.

Велика увага приділялася у різний період аналізу цієї проблематики і на дисертаційному рівні, однак є аспекти розглядуваної проблеми, які потребують переосмислення, з урахуванням реалій сьогодення.

Наведене свідчить про необхідність наукового дослідження проблеми запобігання корисливим насильницьким кримінальним правопорушенням, що вчиняються дітьми та надання пропозицій щодо заходів необхідних її подолання.

Оцінка наукового рівня дисертації і наукових публікацій здобувача. При вивченні матеріалів дисертаційної роботи та наукових публікацій автора з'ясовано, що дослідження є структурованим, логічним, послідовним відповідає заявленій меті та поставленим завданням, відображеним у роботі.

Основні результати дослідження викладено у 7 наукових працях, з яких: 2 – у фахових виданнях з юридичних наук, перелік яких затверджено МОН України, 2 – у зарубіжних періодичних виданнях та апробовано на 3 всеукраїнських і міжнародних науково-практичних конференціях.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Наукові положення, висновки і рекомендації, сформульовані дисертанткою, у своїй більшості є обґрунтованими і переконливими.

Авторкою використано значну кількість вітчизняних та зарубіжних літературних джерел, законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів України (загалом 204 джерел).

Дослідження здійснено спираючись на достатньо вагому емпіричну базу, яку складають:

- систематизовані матеріали офіційної статистичної звітності Офісу Генерального прокурора, Державної судової адміністрації України, низки міжнародних організацій за період 2015-2021 рр.;
- результати вивчення матеріалів 268 кримінальних проваджень відкритих за ознаками ст. 115, 186, 187, 189, 289 Кримінального кодексу (КК) України упродовж 2015-2020 рр. з усіх областей країни;
- узагальнені дані анкетувань 81 оперативних працівників та 185 інспекторів ювенальної превенції Національної поліції з Вінницької, Дніпропетровської, Донецької, Житомирської, Закарпатської, Київської, Львівської, Одеської, Харківської областей, міст Києва та Харкова;
- учнів 9-11 класів загальноосвітніх шкіл м. Києва (170 респондентів).

Використання широкого спектру сучасних методів наукового пошуку

також позитивно вплинуло на ступінь обґрунтованості сформульованих дисертанткою висновків і рекомендацій.

Новизна представлених теоретичних та/або експериментальних результатів проведених здобувачем досліджень, повнота викладу в опублікованих працях. Комплексне опрацювання та систематизація відомостей з наукових та нормативних джерел у їх порівняльно-правовому аспектах дало можливість Стецькій Х.С. сформулювати власне бачення наукової проблеми запобігання корисливим насильницьким кримінальним правопорушенням, що вчиняються дітьми та розробити наукові положення, висновки і рекомендації, що відзначаються достовірністю та характеризуються науковою новизною.

До найбільш вагомих наукових положень дисертації, що характеризуються новизною або її елементами, на думку офіційного опонента, слід віднести наступні:

– обґрунтовано (на основі аналізу статистичних показників за 2015–2021 рр.), що корислива насильницька злочинність дітей характеризується зміщенням вікового цензу у бік зменшення; збільшенням посягань на основні цінності людини (життя, здоров'я, свобода, власність), кількості особливо тяжких злочинів, учинених у складі організованих груп, у тому числі шляхом застосування зброї та вибухових речовин, у стані алкогольного або наркотичного сп'яніння; новаціями, особливою жорстокістю та цинізмом, автономністю;

– на основі узагальнення зарубіжного досвіду виокремлені напрями проведення ефективних заходів запобігання корисливій насильницькій злочинності дітей в Україні (структурний; психологічний; ситуаційний) на спеціально-кримінологічному та індивідуально-профілактичному рівнях – використовуючи запропоновану та апробовану трирівневу профілактику й корекційну програму як складові системи запобіжних заходів;

– напрями співпраці органів ювенальної превенції Національної поліції України з органами і службами у справах дітей, спеціальними установами та закладами, які здійснюють їх соціальний захист і профілактику правопорушень у запобіганні корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми;

– алгоритми (програми) дій працівників ювенальної превенції та оперативних підрозділів Національної поліції щодо запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми на основі стратегії випередження, яка включає виявлення осіб схильних до протиправних дій та постановку їх на профілактичний облік, своєчасне припинення злочинів на стадії підготовки або замаху;

– положення стосовно реабілітації дитини у рамках упровадження в Україні засад ювенальної юстиції з урахуванням мінімізації покарання, а також пропозиції щодо напрямів виправлення, які пов'язані з процесом позитивних змін в особистості дитини та створюють у неї готовність до самокерованої правослухняної поведінки й законодавчого забезпечення участі органів і служб у справах дітей, спеціальних установ та закладів, які здійснюють їх соціальний захист і профілактику правопорушень у такій психолого-педагогічній діяльності.

Теоретичне і практичне значення результатів дослідження полягає в тому, що матеріали дослідження є конкретним внеском в кримінологічну науку та практику запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми. Викладені в роботі висновки і пропозиції впроваджено та можуть бути використані у:

законотворчій діяльності – шляхом запровадження міжнародних правових стандартів до Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2021-2025 рр. та з метою удосконалення законодавчого забезпечення запобігання вчиненню дітьми злочинів та правопорушень;

практичній діяльності – при розробленні й удосконаленні відомчих (міжвідомчих) нормативно-правових актів, підготовці методичних рекомендацій з питань організації запобігання кримінальним правопорушенням, що вчиняються дітьми;

освітньому процесі та науково-дослідній роботі – під час підготовки лекцій, навчальних і практичних посібників, методичних рекомендацій, тестових завдань і дидактичних матеріалів з кримінології, адміністративної діяльності, а також при проведенні різних видів занять із відповідних дисциплін у процесі підготовці бакалаврів та магістрів за спеціальністю 081 «Право» та в системі підвищення кваліфікації працівників Національної поліції України (акт Національної академії внутрішніх справ від 25 січня 2022 року.).

Оцінка змісту дисертації, її завершеності в цілому. Дисертаційне дослідження Стецької Христини Степанівни «Запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми в Україні», має чітку структуру, визначену вимогами, що викладені в положеннях МОН та, зокрема, у Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року, № 44.

Авторка правильно визначає мету дослідження і відповідно до неї визначає завдання дослідження.

Дисертація складається з анотацій українською й англійською мовами, списку опублікованих праць за темою дисертації, вступу, трьох розділів, які містять дев'ять підрозділів, висновків (до кожного розділу та загальних висновків до всієї роботи), списку використаних джерел та додатків.

У *вступі* обґрунтовано вибір теми дослідження, висвітлено ступінь вивчення проблеми і зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено мету й завдання, об'єкт і предмет дослідження; розкрито наукову новизну і практичне значення отриманих результатів; подано інформацію про апробацію результатів дослідження, структуру та обсяг дисертації.

У *Розділі 1. Теоретико-методологічні засади дослідження запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми в Україні*, підрозділ 1.1. присвячено аналізу стану дослідження та методології вивчення запобігання корисливим насильницьким злочинам в Україні, а у підрозділі 1.2. авторка аналізує кримінологічні підходи до визначення корисливої насильницької злочинності та її ознак. На підставі дослідженого, авторкою

визначено, що характерними ознаками корисливих насильницьких злочинів, що вчиняються дітьми, як об'єкту кримінологічного дослідження є сукупність спеціалізованої наукової інформації, що включає в себе соціальну обумовленість встановлення та збереження кримінальної відповідальності за певний вид злочинів; суспільну небезпечність певного виду злочинів; протиправність діяння та її місце у системі нормативного визначення заборони відповідного виду суспільно-небезпечної поведінки; склад певного виду злочинів; суспільно небезпечні наслідки та інші обставини вчинення злочинів, що перебувають поза межами складу певного виду злочинів, але притаманні їх вчиненню; особу злочинця. Переважну кількість злочинів цього виду складають: грабіж (ст. 186 КК України); розбій (ст. 187 КК України); вимагання (ст. 189 КК України), незаконне заволодіння транспортним засобом (ст. 289 КК України). Ці злочини поєднують в собі корисливий мотив та насильницькі дії (як фізичного так і психічного характеру) або погрозу їх застосування й посягають на життя і здоров'я людини.

Підрозділ 1.3. присвячено дослідженню зарубіжного досвіду запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми. У ньому авторка зазначає, що дотримання міжнародних норм і принципів у сфері захисту прав та інтересів дитини потребує відповідної політичної волі й готовності до оновлення національного законодавства, реформування соціальних інститутів, що забезпечують стабільний розвиток держави, модернізації системи запобігання злочинності та захисту прав неповнолітніх у сфері кримінального судочинства. Міжнародні норми спрямовані на пріоритетність освітніх, виховних, соціальних заходів над каральними із примусовою ізоляцією від суспільства. Тому, у процесі імплементації міжнародних норм важливо збереження своєрідності засобів охорони прав та свобод дитини в Україні; заходів запобігання та протидії злочинності неповнолітніх; власної системи ювенальної кримінальної юстиції, які відображають економічні, політичні, ідеологічні, релігійні та культурно-виховні особливості й самобутність України.

У Розділі 2. *Кримінологічна характеристика корисливої насильницької злочинності дітей в Україні* підрозділ 2.1. присвячено характеристиці кількісних та якісних показників корисливих насильницьких злочинів, що вчиняються дітьми. На підставі проведеного дослідження авторка констатує, характерною ознакою таких злочинів є їх груповий характер. У злочинних групах та організованих злочинних угрупованнях неповнолітніх частка таких осіб складає 30,3 %, і поступово збільшується, а дівчата виступають організаторами. Однак групи, в абсолютній більшості випадків, є нестійкими, оскільки в них відсутня попередня підготовка до вчинення злочину, розподіл ролей та планування. Предметами злочинного посягання даної категорії підлітків є: гроші (37 %), мобільні телефони (29 %), одяг (14 %), ювелірні прикраси (11 %). Місцем вчинення абсолютної більшості корисливих насильницьких злочинів є вулиці, парки, сквери, безлюдні місця (понад 60 %) та вечірній час (73 %). Спостерігається збільшення кількості випадків застосування зброї підлітками при вчиненні розбоїв на 42 %.

У підрозділі 2.2. авторка дослідила детермінанти, що впливають на вчинення корисливих насильницьких злочинів дітьми. До особливостей, що характеризують злочинність неповнолітніх її закономірності та суспільно небезпечні тенденції авторка відносить: рівень судимості (пенітенціарна особливість); стабільність кількості неповнолітніх, які вчиняють злочини, та незначна їх різноманітність; домінування корисливої злочинності у загальній структурі злочинів, що вчиняються неповнолітніми; груповий характер; превалювання вчинення неповнолітніми злочинів у стані алкогольного сп'яніння; рівень ювенального рецидиву; високий рівень латентності; приховані резерви безпритульності та бездоглядності; «віртуалізація» злочинності неповнолітніх; особливості територіального розподілу показників злочинності неповнолітніх.

У підрозділі 2.3., досліджуючи особливості кримінологічної характеристики дітей, які вчиняють корисливі насильницькі злочини, авторка дійшла висновку, що діти, які вчинили корисливий насильницький злочин – особи чоловічої статі (67,3 %); серед дівчат найбільша кримінальна активність спостерігається під час вчинення вимагань. Більшість корисливих насильницьких злочинів вчиняється дітьми у віці від 17 до 18 років (40,5 %). При цьому серед 14-річних підлітків переважають грабежі та вимагання (58,2 %), 15 і 16-річних – вимагання (42,4 %), 17-річних – розбої та грабежі (67,7 %). Правопорушники у цілому характеризуються низьким освітнім рівнем, у більшості з них відсутній інтерес до навчання. Практично кожному другу сім'ю можна охарактеризувати як неблагополучну в плані можливостей нормальної соціалізації дитини; рівень матеріального достатку сімей низький або навіть дуже низький. Даний вид злочинності переважно має міський характер. Понад 30 % неповнолітніх систематично вживають алкоголь, близько 7 % – наркотики. Головним мотиваційним чинником їх дій є агресивність, що обумовлює особливі наміри досягнення цілей.

У підрозділі 3.1. Розділу 3. Заходи запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми в Україні, досліджуючи загально соціальні заходи запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми, авторка описує комплекс основних напрямів запобіжних заходів щодо відвернення та припинення корисливих насильницьких злочинів, що вчиняються дітьми, серед яких виділяються: а) превентивний вплив стосовно осіб, які замислюють вчинення кримінальних правопорушень, займаються їх плануванням і підготовкою: виявлення осіб, від яких можливо очікувати вчинення кримінальних протиправних посягань, постановка їх на профілактичний облік; б) усунення сприятливих ситуаційних чинників реалізації злочинного наміру (ускладнення досягнення цілей та прийняття рішення про недоцільність виконання нападу); в) забезпечення особистої та майнової безпеки (захист життя, здоров'я, свободи, недоторканності, власності від загрози (небезпеки) корисливих насильницьких посягань); д) припинення розпочатого посягання чи злочинної діяльності (недопущення злочинного результату та зменшення заподіяної шкоди).

На підставі дослідження спеціально-кримінологічних та індивідуально-профілактичних заходів запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми, у підрозділах 3.2. та 3.3., запропонована технологія кримінологічного-психологічного-педагогічного супроводу включає в себе збирання інформації та діагностику; розроблення рекомендацій для дитини, батьків, соціальних працівників та правоохоронців. У дослідженні ця технологія реалізована у вигляді кримінологічної програми, апробованої в рамках формуючого експерименту, що проводився протягом вересня 2020 р. – травня 2021 р. стосовно 48 дітей, які перебували на обліку в органах ювенальної превенції Національної поліції як правопорушники. Така програма ресоціалізації дітей, які вчиняють корисливі насильницькі злочини, має три взаємопов'язані складові: навчальні заняття в загальноосвітніх школах із забезпеченням психологічного-педагогічного супроводу; залучення дітей до надбань світової культури (організація дозвілля); опанування навчального курсу «Правознавство».

Зауваження щодо оформлення та змісту дисертації, запитання до здобувача. Позитивно в цілому оцінюючи зміст рукопису дисертації Стецької Христини Степанівни., результати здійсненого нею дослідження, підкреслюючи їх наукову та практичну значимість, все ж необхідно звернути увагу на деякі дискусійні питання, нечіткість обґрунтування окремих положень, міркувань та висновків авторки, зокрема:

1) у п. 1 наукової новизни (С. 17) авторка зазначає, що нею вперше запропоновано авторське визначення корисливих насильницьких злочинів, що вчиняються дітьми як суспільно-небезпечне, відносно масове, протиправне, корисливо-вмотивоване кримінально-каране діяння з використанням насильницької форми його реалізації, що вчиняється спеціальним суб'єктом – особою до 18 років. Потребує додаткової аргументації авторська позиція щодо визначення як спеціального суб'єкта особи від 16 до 18 років, яка в доктрині кримінального права визначається як загальний суб'єкт.

2) у п. 2 наукової новизни (С. 17-18) обґрунтовано (на основі аналізу статистичних показників за 2015-2021 рр.), що корислива насильницька злочинність дітей характеризується ... «новаціями, особливою жорстокістю та цинізмом, автономністю». Потребує уточнення про які новації йдеться.

3) На С. 18 зазначено, що удосконалено зміст елементів кримінологічної характеристики корисливих насильницьких злочинів, що вчиняються дітьми і наведено кореляційні зв'язки між окремими елементами, зокрема, доведено зв'язок поведінки дитини й жертви зі ступенем латентності злочинів та ефективністю вжитих заходів запобігання. Необхідно обґрунтувати яким чином пов'язані поведінка дитини й жертви зі ступенем латентності злочинів?

4) На С. 18 зазначено, що удосконалено модель злочинної поведінки у форматі відносин «дитина–потерпілий–конфліктна ситуація–жертва». Вважаємо, що друга ланка, а саме потерпілий, не може передувати конфліктній ситуації, бо саме вона перетворює людину на жертву. При цьому ми виходимо з того, що потерпілий – це процесуальна категорія, а кримінологія визнає людину жертвою навіть у тих випадках, коли сама вона себе такою не визнає.

5) У підрозділі 1.1., аналізуючи стан дослідження запобігання корисливим насильницьким злочинам в Україні, авторка констатує, що «викликає не аби який інтерес монографія О. М. Литвака «Держава і злочинність», у якій вперше введено до наукового обігу термін «корисливе насильство» (С. 25), «викликає певний інтерес робота В. В. Бедриківського та О. М. Литвинова» (С. 27), «особливий інтерес викликає робота М. О. Семенишина «Теорія та практика запобігання корисливо-насильницьким злочинам органами та підрозділами Національної поліції України (за матеріалами операції Об'єднаних сил)» (С. 31). При цьому, надаючи загальну характеристику зазначених робіт автор не вказує, які саме їх положення слугували для методології проведеного нею дослідження.

6) У підрозділі 1.2 (С. 52) авторка визначає, що насильницькі некорисливі злочини (суто насильницькі) мають кульмінацією посягання безпосередньо насильство, вчинивши яке, злочинець вважає, що досяг своєї мети. Мотивами цих злочинів, як встановлено у процесі цього дослідження, можуть бути помста, ревності, заздрість, хуліганські спонукання, гіпертрофованій статевий інстинкт, садистські нахили та ін. Але завжди в основі механізму злочинної поведінки лежить агресивно-зневажливе, цинічне ставлення до особи, її життя, фізичного і психічного здоров'я, честі й гідності. Злочинне діяння може бути спрямоване як на конкретну особу, так і на невизначене коло осіб. А якої позиції дотримується автор щодо насильницьких некорисливих хуліганських проявів та наруги над могилою, у яких може бути відсутнім спрямування на конкретну особу?

7) У підрозділі 1.3., аналізуючи зарубіжний досвід запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми, авторка спирається на досвід США, Великобританії та Канади, у висновках до роботи до цього переліку додаються Нідерланди та Швейцарія. Офіційним опонентом схвально оцінюється застосування компаративістського методу дослідження, однак виникає питання, які запобіжні заходи запобігання такому явищу застосовують у країнах зі схожою до нас історією, наприклад у Польщі, Болгарії тощо.

8) Не позбавлена робота і технічних зауважень, а саме щодо використання 12 розміру шрифту (С. 32-33, 121, 126-135), а також використання курсиву, який був би більш доцільний у монографії.

9) Морально-етичне зауваження. Вважаємо необхідним позиції наших відомих учених, які відійшли у засвіти, характеризувати у минулому часі (С. 35, 46, 50, 75, 91).

Зазначені зауваження носять дискусійний характер, відображають власну наукову позицію офіційного опонента, можуть слугувати підставою для наукової дискусії під час прилюдного захисту дисертації і не впливають на загальну позитивну оцінку праці здобувачки.

Відсутність порушень академічної доброчесності.

Основні положення дисертації з належним ступенем повноти були відображені у наукових статтях, підготовлених та опублікованих дисертанткою, кількість і якість яких відповідає вимогам щодо публікацій, зарахованих за темою дисертації.

Аналіз тексту дисертації Стецької Христини Степанівни на тему «Запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми в Україні», свідчить про відсутність порушень авторкою вимог академічної доброчесності. У роботі наявні посилання на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень і відомостей; дотримано вимоги норм законодавства про авторське право; надано достовірну інформацію про результати наукової діяльності; використано методики дослідження та джерела інформації. У роботі не виявлено ознак академічного плагіату чи фальсифікацій.

Висновок про відповідність дисертації встановленим вимогам.

Тема дисертації є актуальною, сформульовані авторкою висновки та рекомендації є достатньо аргументованими, характеризуються науковою новизною та мають наукове та практичне значення. Дисертація відповідає науковій спеціальності, за якою здійснене дослідження, написана грамотною юридичною мовою та оформлена відповідно до вимог, що пред'являються до такого виду наукових праць.

Дисертація Стецької Христини Степанівни на тему «Запобігання корисливим насильницьким злочинам, що вчиняються дітьми в Україні», яка подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 «Право», є:

1. Завершеним особистим рукописом, у якому вирішено наукове завдання, що складає зміст предмету дослідження.

2. Відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у закладах вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23.03.2016 р. № 261 (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 р. № 44, а її авторка – Стецька Христина Степанівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Офіційний опонент:

доцент кафедри кримінального права та кримінології факультету підготовки фахівців для органів досудового розслідування ОДУВС кандидат юридичних наук, доцент

 Людмила КУЛИК

ПОГОДЖЕНО

Проректор Одеського державного університету внутрішніх справ доктор юридичних наук, професор

 Максим КОРНІЄНКО